

Adak değişir mi?

Soru: Üniversite sınavını kazanırsam internetten derslerini takip ettiğim hocama bir torba patates göndermeyi adadım sonra da sınavı kazandım. Hocama ulaşısam da bunu kabul etmeyeceğini düşünüyorum. Adadığım patatesi başka birine versem adağım yerine gelir mi?

Cevap

Fıkıh literatüründe kişinin, dinen mükellef olmadığı halde farz veya vacip cinsinden bir ibadeti yapacağına dair Allah Teala'ya söz vermesine “Nezir/Adak” denir.¹ Nezrin/Adağın geçerli olabilmesi için birtakım şartlar vardır. Nezredilen şeyin farz veya vacip cinsinden bir benzerinin bulunması, maksut bir ibadet olması, kişinin üzerine farz olan bir ibadet olmaması, yapılması dinen yasak bir fiil ve gerçekleşmesi imkansız bir şey olmaması nezrin şartlarındandır. Buna göre bizatihi ibadet olmayan hususlardan hasta ziyaretinde bulunmak, yine başka bir ibadete vesile olan abdest almak, ayrıca mükellef tarafından zaten yerine getirilmesi zorunluluk arz eden bir ibadet olan öğle namazını kılmak, yapılması günah olduğundan içki içmek ve gerçekleşmesi imkansız olduğundan dün oruç tutmak için yapılan adaklar geçersizdir.²

Mutlak ve muallak olmak üzere iki kısımda değerlendirilen adak, herhangi bir şarta bağlanmazsa mutlak; aksi halde ise muallak olur. Örneğin kişi, “Cuma günü oruç tutayım.” derse bu mutlak; “Falan işim olursa Cuma günü oruç tutayım” derse muallak nezir olur.³

Nezirden önemli olan bir ibadetin adanırken zikredilen bütün vasıflarıyla değil; aslı itibarıyla yerine getirilmesidir.⁴ Yani Cuma günü oruç tutmayı adayan bir kimse, orucu Cuma günü tutmak zorunda değildir; herhangi bir gün oruç tutması nezrin yerine gelmesi için yeterlidir. Buna göre nezrederken zikredilen zaman, mekan ve şahıs gibi kayıtlar bağlayıcı değildir.⁵ Ayrıca bir hususun gerçekleşmesine bağlı olan adakta, şart yerine gelmeden önce nezredilen ibadet yapılırsa bu, geçerli olmaz. Zikredilen örnekte “Falan işim olursa Cuma günü oruç tutayım” diyen kişi, henüz işi olmadan oruç tutsa ve daha sonradan işi olsa, tekrardan oruç tutması gerekir.⁶ Mutlak ve muallak nezir arasındaki asıl fark da budur.

Buna göre kişinin, “Sınavı kazanırsam falan yerdeki falan kişiye bir torba patates göndereceğim.” şeklindeki ifadesi muallak türden bir nezir olduğundan şart yerine geldiğinde bu adak yerine getirilmelidir. Ancak zikrettiği mekan veya şahısla kayıtlı kalmak zorunda değildir. Buna göre kişi, nezrettiği bir torba patatesi herhangi bir yerdeki fakire vermekle nezrini yerine getirmiş olur.

1. Bkz. Mehmet Erdoğan, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016), s. 455.

2. Heyet, *el-Fetâvâ'l-Hindiyye(el-Fetâvâ'l-Alemgiriyye)* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2009), 1/271.
3. Ömer Nasûhî Bilmen, *Büyük İslam İlmihali* (İstanbul: KİTAŞ, 2003), s. 373.
4. Muhammed Emin İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Marife, 2015), 5/538.
5. İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr*, 5/546.
6. İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr*, 5/545-546.

